DCB 2025
III Младежка научна конференция с международно участие
„Проектиране и строителство на сгради и съоръжения“, 29 октомври 2025 г., София
III Youth Scientific Conference with international participation
„Design and Construction of Buildings and Facilities“, October 29, 2025, Sofia, Bulgaria
ISSN 2738-7887 (online); ISSN 2738-7879 (CD-ROM)

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ВЕРСИТИЛНА СИСТЕМА ЗА ЕКСПОНИРАНЕ, ПРИЛОЖИМА НА ТЕРИТОРИЯТА НА УАСГ С ЦЕЛ ПОДОБРЯВАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ АРХИТЕКТУРНИТЕ ДИСЦИПЛИНИ

Игнат Тодоров[1], Александър Чернев[2]

A PROPOSAL FOR A VERSATILE EXHIBITION SYSTEM, APPLICABLE ON THE TERRITORY OF UACEG FOR IMPROVING THE QUALITY OF THE OUTCOMES OF ARCHITECTURAL DISCIPLINES

Ignat Todorov[1], Aleksandar Chernev[2]

Abstract:
The paper presents the development of a versatile exhibition system aimed at improving both the final outcomes and the working process within academic disciplines directly related to architectural design at UACEG. The practical scope of the systems's application is defined through an analysis of specific characteristics of the shared public interior spaces within the university's block A and block B. On a denotative level, the model proposes a reversible extension of the usable exhibition surfaces within these interiors. On a connotative level, it implies a reciprocal influence on the design process among students, potentially leading to enhanced architectural quality in their work. The paper describes the partially tested exhibition system and, based on the identified and systematized contextual conditions, outlines guiding principles, contributions, and directions for further development of the proposed solution. In this sense, the study also draws parallels with international architectural education programs, particularly regarding their engagement with physical and experimental models.

Keywords:
Exhibition, education, architecture, student's projects, experimentation, innovation

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият доклад предлага конкретна версатилна система за експониране, целяща да подпомогне учебния процес и да повиши качеството на резултатите в дисциплините, пряко свързани с архитектурното проектиране в УАСГ.

[1] Игнат Тодоров, гл. ас. д-р арх., катедра Обществени сгради, Архитектурен факултет, УАСГ, бул. Христо Смирненски 1, София, itodorov_far@uacg.bg
Ignat Todorov, Chief Assist. Prof. Arch., Faculty of Architecture, Dept. "Public Buildings", UACEG, 1 H. Smirnenski Blvd., Sofia, e-mail: ignattodoroff@gmail.com
[2] Александър Чернев, ас. арх., катедра Обществени сгради, Архитектурен факултет, УАСГ, бул. Христо Смирненски 1, София, a.chernev_far@uacg.bg
Aleksandar Chernev, Assist. Prof. Arch., Faculty of Architecture, Dept. "Public Buildings", UACEG, 1 H. Smirnenski Blvd., Sofia, e-mail: a.chernev_far@uacg.bg

Но какво означава в конкретния случай повишаване на качеството и от къде произтича нуждата за това?

Образованието по архитектура в УАСГ в повечето случаи е много тясно и прагматично ориентирано към проектантската практика в България. Това от една страна има позитивни резултати – образованието много точно отговаря на масовата архитектурна нужда на българския пазар [5]; от друга страна обаче, подобно образование не насърчава новаторство в архитектурата.

Тази техническо-практическа насоченост на архитектурното образованието в УАСГ и липсата на експериментаторски и новаторски подход е отразена и в предварителният доклад [1] от борда на Кралския институт на британските архитекти (RIBA) до УАСГ, София от 2014 г.:

14.4. Бордът подкрепя искането на студентите за повече правене на макети и експериментиране с материали.

14.9. Бордът отбелязва, че като цяло на работата, отразена в проектите, липсва експериментиране и новаторство. Факултетът би трябвало да разгледа наблягане на процеса на проектиране и отразяването му в портфолиото. [1]

2. ПРЕДПОСТАВКИ ЗА ЛИПСАТА НА ЕКСПЕРИМЕНТИРАНЕ И НОВАТОРСТВО В АРХИТЕКТУРНИТЕ СТУДЕНТСКИ ПРОЕКТИ

Експериментирането и новаторството в студентските архитектурни проекти в УАСГ, разбира се, може да се стимулира на много нива, като настоящият доклад се фокусира предимно в анализ на форма́та на финалните презентации (защитите) на студентските проекти, тъй като този формат от административна гледна точка най-лесно може да бъдат алтерниран.

Към момента в УАСГ редовните защити по специалност архитектура (освен защитите на студентските дипломни работи и защити на докторантски трудове) се провеждат в залите, пригодени за учебни занятия. Всяка група се разпределя в самостоятелна зала. Така проектите остават невидими за студенти и преподаватели от други групи, от други дисциплини и катедри, да не говорим за други специалности или от външна за университета публика.

Тази изолираност ограничава студентското проектиране спрямо обучителните категории, изведени в статия [1] от Панайот Савов – по настоящем защитите разчитат единствено на индивидуалната и преподавателската обучителни категории, които статията разглежда като обективни и резултатно изяснени. Експерименталната категория остава противоположна на индивидуалната и преподавателската, тъй като тя "разчита на противоположни обръщания, на условни революции… Категорията е едва частично застъпена при конкретни преподаватели и така не всички студенти получават адекватната представа, че експерименталната група на обучителни дейности съществува като хипотетична възможност за развитие." [1]

В резултат на липсата на възможност за по-мащабно сравнение на студентски проекти е трудно студентите и преподавателите да преценят нивото си и да го адресират, като в голяма част от случаите то остава непроменено. Така предпоставената липса на състезателен дух и липса на неформална обмяна на мнения и оценка между студентите поражда среда, неблагоприятна за експериментиране и новаторски подходи.

3. НАСТОЯЩИТЕ ИЗЛОЖБЕНИ ПРОСТРАНСТВА В УАСГ

Официалното изложбено пространство на Архитектурния факултет се намира на първия етаж над партера. Има витрина към фоайето, което го предхожда, но почти цялата витрина е закрита от голямо табло на хидротехническия факултет (фигура 1). Вратата в

повечето случаи е заключена. В тази връзка пространството не предполага масови изложби на студентски проекти, а когато се правят не са особено популярни.

Пример за това е изложбата на отлично оценените дипломни проекти. На церемонията по дипломиране част от отличните дипломни проекти ежегодно се награждават от различни институции и фирми. Но журирането на проектите през 2025 г. не се е извършило в изложбената зала, където проектите са много по-лесно сравними с останалите и където могат да се видят техните макети. Вместо това са оценявани от журито единствено дигитално – в Google Drive. Това показва, че към момента изложбената зала на архитектурният факултет не е оптималният начин за експониране на проекти.

За сравнение The Bartlett School of Architecture (UCL) е университет, който се фокусира върху експериментирането и иновациите [6], заемо първо място в света спрямо класацията на университетите QS World University Rankings by Subject 2025: Architecture & Built Environment [7]. Пространствено UCL се различава от УАСГ с достъпното и постоянно използвано му изложбено пространство в непосредствена близост до входа за сградата:

Изложбите на Bartlett School of Architecture са с безплатен достъп и отворени за всички…

Нашата ежегодна лятна изложба (Summer Show) е най-голямата по рода си във Великобритания, като привлича хиляди посетители всяка година. Тя е последвано от есенна изложба (Autumn Show) през есенния семестър (включващо програмите от B-Pro Show, което се провеждаше отделно до 2023 г.), и от зимната изложба — Fifteen.

Тези изложби на архитектурни проекти, създадени от нашите студенти, отварят училището и неговата творческа визия към по-широка публика — бъдещи студенти, практикуващи архитекти или любопитни членове на местната общност.

През цялата година организираме също по-малки и средни изложби на студентски и професионални работи, които разглеждат архитектурното проектиране и по-широките дискусии в сферата на изградената среда. [7]

Фигура 1. Изглед към изложбената зала от предхождащото я фоайе.

4. ГЕНЕРИРАНЕ НА ПРЕДПОСТАВКИ ЗА ЕКСПЕРИМЕНТИРАНЕ И НОВАТОРСТВО

В този контекст възниква необходимостта от създаване на достъпни изложбени пространства в университета, които да стимулират експерименталността и иновативността на студентските архитектурни проекти. Тъй като към момента няма подходящо свободно пространство за това в Архитектурния факултет към УАСГ, единствените места, в които може да се случи са общите акумулативни и преходни пространства (вестибюли, фоайета). Настоящият доклад описва проект на система за експониране като лека намеса под формата

на изделие – продукт, който контекстуално се прилага към тези общи пространства и периодично ги трансформира в изложбени. Резултатът е хибридно пространство от категоризирания четвърти тип [2], при което се запазва основната функция на пространството като общодостъпно и транзитно, но по периферията си тази транзитност се забавя подобно на шосейна отбивка с експонирани проекти.

Възможността за експониране на студентски проекти цели да адресира експериментирането и новаторството не толкова като крайно решение. Докладът няма претенцията, че реализирайки проекта, експериментирането и новаторството ще се генерират изведнъж, а по-скоро създава предпоставка те сами да се развият. Докладът стъпва на теорията на Маршал Маклуън, спрямо която човек създава и определя своите изделия, като впоследствие те го определят обратно [4]. Аналогично създавайки и имплементирайки изделие, позволяващо експониране на проекти под формата на табла и макети, то провокира студентите да повишат качествата на презентационните си табла, качествата на макетите си (към момента макети дори не се изискват масово), което по естествен начин би довело до повишаване на експериментирането и новаторството.

5. ПРОТОТИП 1

Първият прототип на системата за експониране беше генериран от външна нужда. За да не се рискува събирането на много хора на едно място след COVID-19 през 2022 и 2023 г. катедра Обществени сгради към УАСГ започна да провежда защитите на студентските проекти в общото пространството между корпус А и корпус Б на УАСГ. Тогавашната система за експониране на студентските проекти представлява бюджетен статив – "пирамида" контурирана от обемно кухи триъгълни призми от велпапе със специфични сглобки между тях (фигура 2). „Пирамидата“ се поставя на пода, като таблата на студентите са подпрени на нея.

Фигура 2. Модел на статив – "пирамида"

6. ИЗВОДИ ОТ ПРОТОТИП 1

Това явление трансформира общото пространство от проходно в полу-формално изложбено пространство, увеличаващо публиката с външни за защитите студенти и преподаватели (фигура 3, ляво). Изложбеният характер позволи на публиката да се запознае в пълна степен с художествено-творческия аспект на конкретните студентски проекти. Студентите от своя страна масово бяха постигнали повече експериментални и иновативни

резултати в желанието си да се открояят, знаейки че би имало повече публика за проектите им.

Този първи прототип показа, че идеята работи, като на база на него бяха направени следните изводи:

> Спрямо проведена анкета от 2022 г. сред преподаватели в катедра Обществени сгради провеждането на защитите в масово достъпните места в Архитектурния факултет действително повишава експерименталните и иновативните качества на проектите;

> Системата за експониране с право е бюджетна (цената на една пирамида беше около 3 лв.) – тъй като са в общите пространства някои "пирамиди" бяха повредени или откраднати;

> Независимо от лекотата на "пирамидите", тяхното разполагане отнема от обемната площ на общото пространство, в което се разполагат (фигура 3, дясно); това означава, че трябва да се събират и разглобяват след всяка изложба и да се намери място за дълготрайното им съхранение.

Фигура 3. ляво: снимка от защита/ изложба по дисциплината Обществени сгради – пр. I; дясно: снимка от подготовката на изложбата.

7. ПРОТОТИП 2

Изводите от първия прототип доведоха до търсене на нов модел, който се съобразява и с характера на общите пространства на Архитектурния факултет към УАСГ. Новото изискване към изделието беше да не намалява полезната и обемна площ на пространствата за да не се налага да се демонтира след изложба или събитие. Това пряко отвежда към стените на общите пространства, голяма част от които са облицовани с варовикови плочи (фигура 4) с растер 60/45 см, с изразена негативна фуга между тях вариращa около 1-1,5 см. На места растерът е нарушен, или присъстват други елементи (информационни табла, електроинсталации, противопожарни инсталации и т.н).

На база на тази специфика на стените в общите пространства беше генериран втори прототип на системата за експониране (фигура 5). Новият модел е 3д принтирана планка, която позволява монтирането й (и демонтирането й) в пространството между варовиковите облицовъчни плочи, като се отчита вариативността на фугите. Таблата на студентските проекти са поствани между 4 планки и са фиксирани с щифтове (фигура 6).

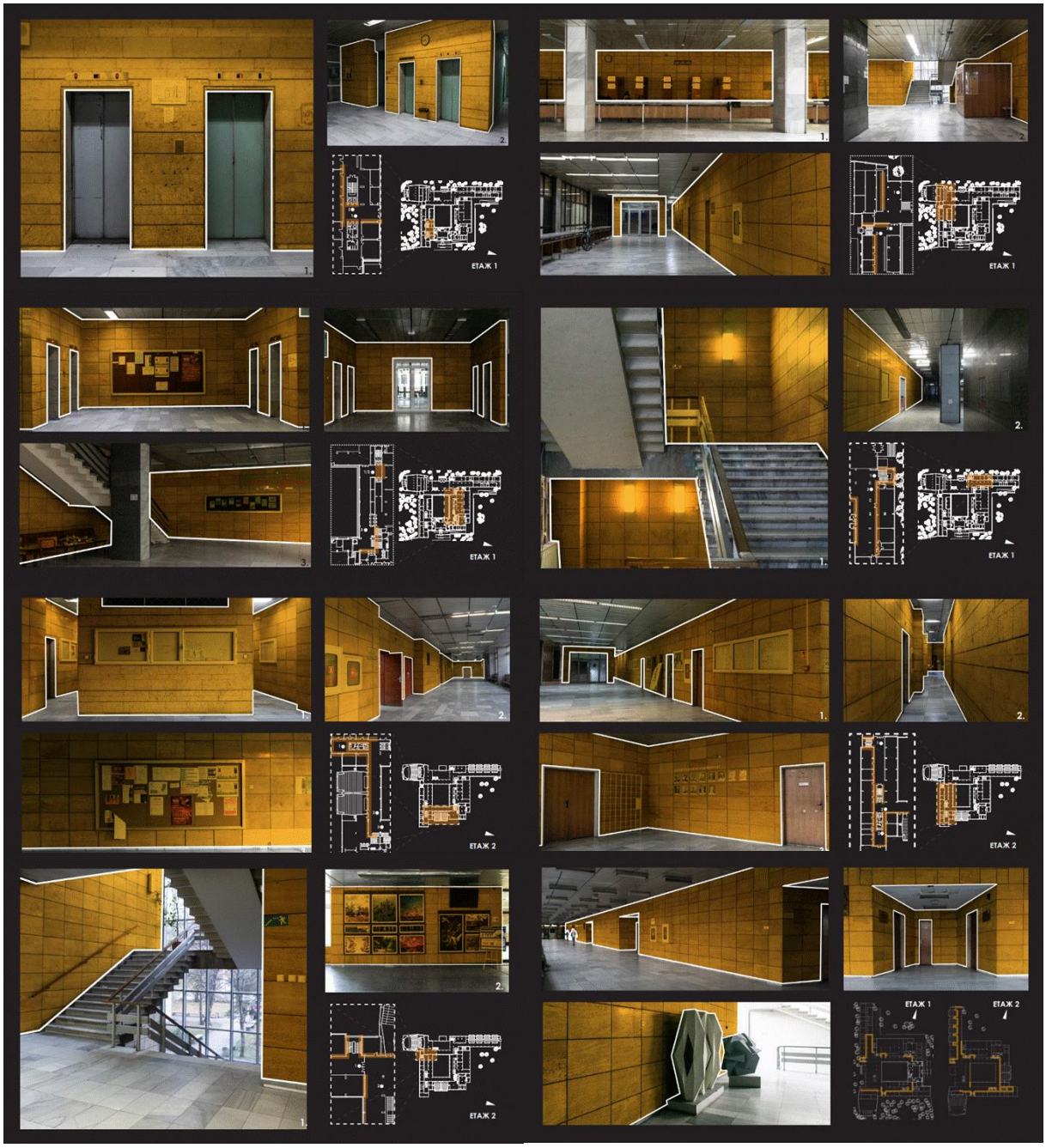

Фигура 4. Снимки на стенните повърхности в АФ, облицовани с варовикови плочи

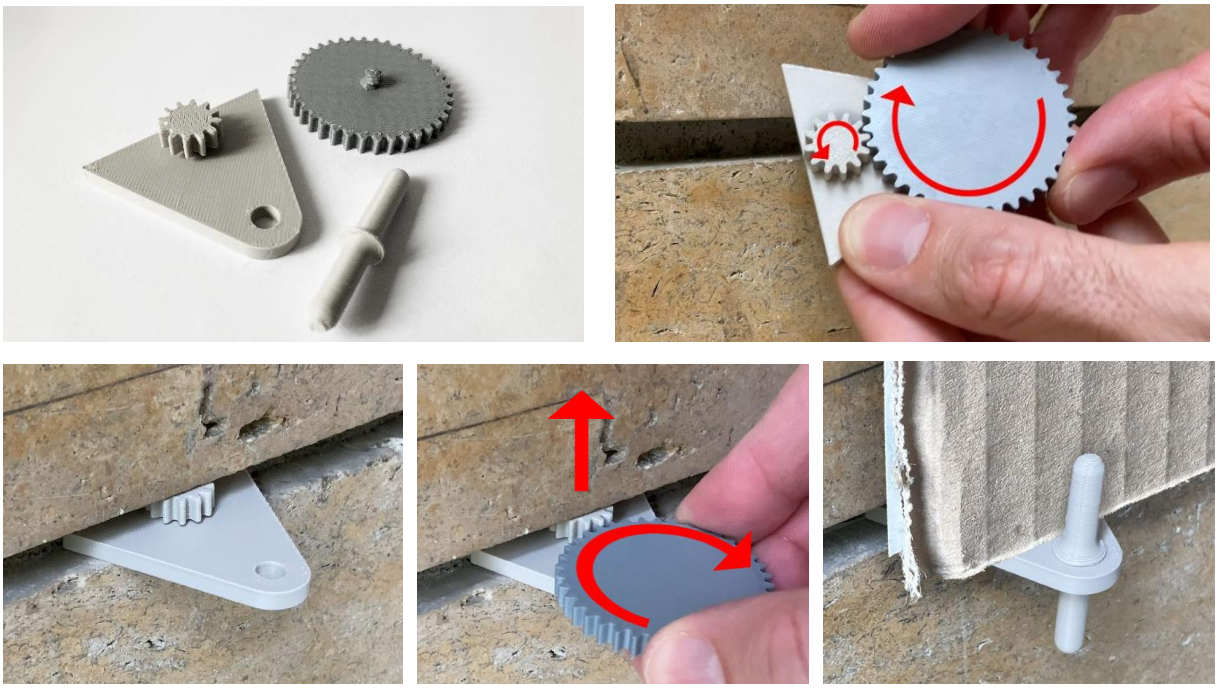

Фигура 5. Начин на монтиране на елементите от системата за експониране.

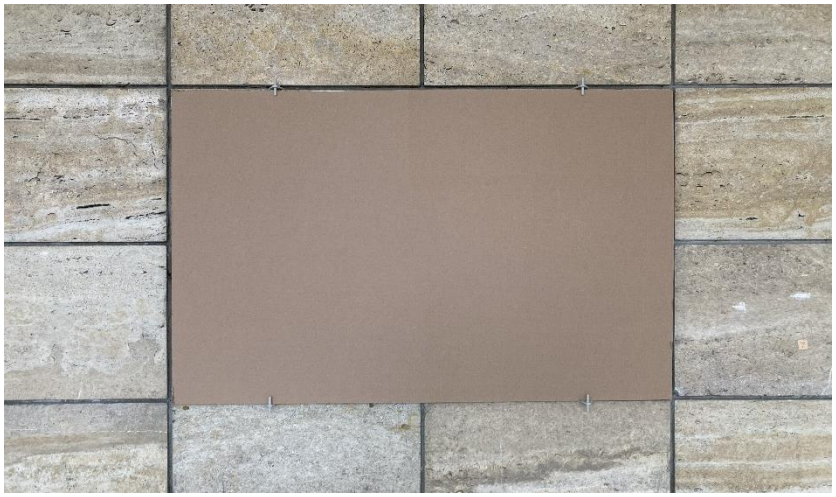

Фигура 6. Начин за поставяне на табла чрез системата за експониране.

8. ИЗВОДИ ОТ ПРОТОТИП 2

Вторият прототип беше тестван при защитите на студентски проекти към дисциплините на катедра Обществени сгради през летния семестър на 2025 г. Разликите във качествата на вторият прототип спрямо първия са:

> Вторият прототип на системата не заема полезна площ от общите пространства, като по този начин системата може да остане постоянно инсталирана, няма необходимост от постоянно монтиране и демонтиране при всяко събитие;

> Недостатък е липсата на място за физически модели и макети – тъй като таблата са повдигнати от пода, а единственото място за физически модели остава на пода, връзката между таблата и физическите модели се нарушава; при първия прототип студентските табла са опрени на пода, като физическите модели са поставени на пода пред тях; по този начин таблата и макетите действат заедно.

9. БЪДЕЩО РАЗВИТИЕ НА СИСТЕМАТА ЗА ЕКСПОНИРАНЕ

Бъдещото развитие на системата се предвижда в две направления. Първото е подобряване на системата чрез добавянето на сгъваем рафт за физически модели и макети. По този начин би се стимулирало в по-голяма степен експерименталната работа с физически модели. Сгъваемият рафтът е предвиден с размера на една плоча и с възможност, когато не се използва, да се сгъва в равнината на стената.

Другото направление за бъдещо развитие на системата за експониране е разширяване на приложението й:

> Използването на системата в периодични изложби във факултета (не само по време на защити по дисциплините към катедра Обществени сгради);

> Използването на системата за информационните табла в Архитектурния факултет, тъй като те към момента не са съобразени с растера на облицовката и естетическата й система (фигура 7).

> Приложението на системата за експониране във външни за университета условия – има възможност да работи със всички стенни облицовъчни материали, при които са предвидени ясно изразени фуги, и да се адаптира спрямо нуждите си.

Фигура 7. Снимка на информационни табла в АФ към УАСГ – алуминиева дограма ползвана като ограничено от достъп административно информативно табло.

БЛАГОДАРНОСТИ

Настоящият доклад представя резултати от научни изследвания, част от които са финансирани от ЦНИП към УАСГ (договор БН-313/25).

ЛИТЕРАТУРА

[1] Савов, П. Насоки за подобряване на художествените аспекти на обучителния процес по специалността „архитектура“. Годишник на УАСГ, том 50, брой 2, 2017, ISSN 25349759.
[2] Савов, П. Художествени прояви на хибридната форма между архитектурата и новите изкуства. изд. Буквите, 2016, ISBN 978-619-154-201-0.
[3] Борд на Кралския институт на британските архитекти. Предварителен доклад до УАСГ, София, България. 2014.
[4] McLuhan, M.; McLuhan, E. Laws of Media: The New Science. University of Toronto Press.1992, ISBN: 9780802077158
[5] RIBA. Report of the RIBA Full visiting board to the University of Architecture, Civil Engineering & Geodesy. 2024.
[6] https://www.ucl.ac.uk/bartlett/architecture [посетен на 15.10.2025]

[7] https://www.topuniversities.com/university-subject-rankings/architecture-built-environment [посетен на 15.10.2025]